

VI. AZ ISTENBE VETETT HIT ÉRTELMES VOLTA

2012. november 21.

Kedves Testvéreim!

Lépünk tovább a Hit évében. Éljen a szívünkben a remény, hogy fölfedezzük, mekkora öröme van a hitnek, és föllobbanjon bennünk a lelkesedés, hogy mindenkivel közölni akarjuk a hit igazságait.

A hit igazságai

61. Ezek az igazságok nem egyszerű hirdások Istenről, nem rendkívüli információk Róla, hanem kifejezik azt az eseményt, hogy Isten találkozik az emberekkel; azt az üdvözítő és szabadító találkozást fejezik ki, amely megvalósítja az ember legmélyebb, békére, testvériségre, szeretetre sóvárgó vágyait. A hittel együtt jár annak fölfedezése, hogy az Istennel való találkozás érvényesíti, teljessé teszi és fölemeli mindazt az igazságot, jóságot és szépséget, ami csak lakik az emberben. Így történik, hogy miközben Isten kinyilatkoztatja és megismerteti önmagát, az ember megismeri, hogy ki az Isten, és megismerve Őt, fölfedezi önmagát, eredetét, rendeltetését, az emberi élet nagyságát és méltóságát. A mai katekézisben szeretnék megállni az Istenbe vetett hit értelmes voltánál.

A hit tudást ad

62. A hit lehetővé teszi, hogy hiteles tudásunk legyen Istenről, olyan tudás, amely áthatja az egész emberi személyt: ez a megismerés ízt ad az életnek, új ízzel ajándékozza meg a létezést, ennek következtében örömmel élhetünk ebben a világban. A hit a másokért való odaadásban, a szolidarissá tévő testvériségben fejeződik ki; képessé tesz a szeretetre, mert legyőzi a magányt, amely szomorúvá tesz.

A hitből megismerés fakad

63. Istennek ez a hit által történő megismerése ezért nem merőben eszmei, hanem eleven valóság: szeretetének köszönhetően a Szeretet-Isten megismerése. Isten szeretete látóvá tesz, megnyitja a szemeket, és a lelkiismeretet megtévesztő szűk individualizmus és szubjektívizmus korlátai fölött lehetővé teszi a teljes valóság megismerését. Isten megismerése ezért a hit tapasztalata, s ugyanakkor magába foglal egy értelmi és erkölcsi utat: mivel Jézus Lelkének jelenléte mélységesen megérinti a szívünket, saját önzésünk horizontja fölé tudunk emelkedni és ki tudunk tárulni a létezés igazi értékei előtt.

A hitben misztériumokat látunk

64. A katolikus hagyomány kezdetttől fogva elvetette az úgynevezett fideizmust, amely az ész ellenére akar hinni. A *credo quia absurdum*, 'hiszem, mert képtelenség' elv nem az a formula, amellyel értelmezni lehetne a katolikus hitet. Isten ugyanis

nem abszurdum, nem képtelenség, hanem misztérium. A misztérium pedig nem értelmetlenség, hanem az igazság, a tartalom és értelem túlaradó bősége. Ha a misztériumba tekintő értelem sötétséget lát, ez nem azért van, mert a misztériumban nincs világosság, hanem épp ellenkezőleg: túl erős a fénye. Éppen úgy, mint amikor az ember belenéz a Napba, elvakul és nem lát semmit; de ki mondaná emiatt, hogy a Nap sötét? Sőt, a fény forrása!

A hit állandó gondolkodásra készlet

65. A hit lehetővé teszi, hogy nézzük a „Napot”, Istent, mert a hit az Ő történelmi kinyilatkoztatásának elfogadása, s mondhatjuk, hogy a hit egész világosságát Isten misztériumától nyeri, amikor felismeri a nagy csodát: Isten közel jött az emberhez azáltal, hogy leereszkedett az emberi értelem teremtményi határáig, fölkinálta magát, hogy az ember megismerje Őt (vö. II. Vatikáni Zsinat: Dei Verbum 13. p.) Ugyanakkor Isten a maga kegyelmével megvilágosítja az értelmet, új, páratlan és végtelen horizontokat nyit előtte. Ezért a hit folytonos ösztökélés, hogy az értelem mindig keressen, soha meg ne álljon, és ne elégedjen meg az igazság és a valóság kimeríthetetlen fölfedezésében. Téves egyes modern gondolkodók előítélete, akik az állítják, hogy az emberi értelmet leblokkolják a hit dogmái. Valójában épp az ellenkezője igaz, ahogy ezt a katolikus hagyomány nagy mesterei mind bizonyították.

Szent Ágoston a hit értelmes voltáról

66. Szent Ágoston a megtérése előtt az összes elérhető filozófia segítségével annyira nyugtalanul kereste az igazságot, és valamennyit elégtelennek talált. Gondolkodásának fáradságos keresése jelentős nevelési folyamat volt számára a Krisztus igazságával való találkozásra. Amikor ezt mondja: „*érts meg, hogy higgy, és higgy, hogy megérthess*” (Sermo 43, 9. PL 38, 258), mintha a saját élettapasztalatáról beszélne. Az értelem és a hit az isteni kinyilatkoztatás színe előtt nem idegenek vagy ellentétesek egymással, hanem együttes feltételek ahhoz, hogy a misztérium küszöbén meg lehessen érteni annak tartalmát, be lehessen fogadni hiteles üzenetét. Szent Ágoston, oly sok más keresztény szerzővel együtt, az értelemmel együttműködő hit tanúja, aki gondolkodik és gondolkodásra készlet.

Szent Anzelm a hit értelmes voltáról

67. Az ő nyomában járva Szent Anzelm Proszlogionjában azt mondja, hogy a katolikus hit *fides quaerens intellectum*, 'megértést kereső hit', amelynél a megértés keresése a hiten belüli aktus.

Aquinói Szent Tamás a hit értelmes voltáról

68. Őutánuk elsősorban Aquinói Szent Tamás – e hagyomány erőssége – szembesült a filozófusok gondolkodásával, és mutatta meg, hogy milyen nagy, új és termékeny életerő fakad az emberi gondolkodásban attól, hogy a keresztény hit elveit és igazságait beleoltják.

A Zsinat a hit értelmes voltáról

69. A katolikus hit tehát értelmes, sőt az emberi értelem iránt a bizalom táplálója is. A II. Vatikáni Zsinat *Dei Filius* dogmatikus konstitúciója tanítja, hogy az értelem képes a teremtesen keresztül bizonyossággal megismerni Isten létét, de csak a hit adja meg a kegyelem fényénél az Istennel kapcsolatos igazságok „könnyed, feltétlenül biztos és tévedésmentes” megismerését. (DS 3005)

II. János Pál pápa a hit értelmes voltáról

70. Ezen felül a hit megismerése nem ellentétes a helyesen gondolkodó értelemmel. Boldog II. János Pál pápa *Hit és ész* kezdetű enciklikájában ezt az összefoglalást adta: „*az emberi értelem nem kerül hatályon kívül és nem értékelődik le azáltal, hogy beleegyezését adja a hit tartalmainak igazságához; ezekhez az igazságokhoz minden esetben csak szabad és tudatos választás révén tud eljutni*” (43. p.). Mivel ellenállhatatlan az igazság utáni vágy, csak a hit és az értelem harmonikus kapcsolata lehet a helyes út, amely elvezet Istenhez és az ember beteljesedéséhez.

Szent Pál a hit értelmes voltáról

71. Ez a tanítás könnyen felismerhető az egész Újszövetségi Szentírásban. Szent Pál, amikor a korintusi keresztényeknek írt, hangsúlyozta: „*Miközben a zsidók jeleket kérnek és a görögök bölcsességet keresnek, mi a megfeszített Krisztust hirdetjük: a zsidóknak botrányt, a pogányoknak ostobaságot*” (1Kor 1,22–23). Isten ugyanis a világot nem hatalmi gesztussal üdvözítette, hanem egyszülött Fia megaláztatása által: emberi szempontok szerint az Isten által választott megoldás frontálisan ütközik a görög bölcsesség követelményeivel. És mégis, Krisztus keresztjének megvan a maga értelme, amelyet Szent Pál így nevez: *ho logosz tou sztaourou*, 'a kereszt logosza' (1Kor 1,18). Itt a *logosz* egyszerre jelenti a *szót* és az *értelmet*, és azért utal a *szóra*, mert szavakkal fejezi ki azt, amit az értelem kidolgoz. Pál tehát a keresztben nem irracionális eseményt lát, hanem üdvözítő tény, amelynek megvan a maga értelme, mely a hit fényénél ismerhető fel. Ugyanakkor Szent Pál annyira bíz a emberi értelemben, hogy csodálkozik azon, hogy sokan, bár látják Isten műveit, makacsul nem hisznek Benne. A Rómaiaknak írt levelében mondja: „*... ami Benne láthatatlan: örök ereje és isteni mivolta, arra a világ teremtése óta műveiből következtethetünk ...*” (1,20).

Szent Péter a hit értelmes voltáról

72. Ugyanígy Szent Péter is buzdítja a szórványban élő keresztényeket: „*Urunkat, Krisztust szentül tiszteljétek a szívetekben, legyetek mindig készen rá, hogy mindenkinek megfeleljétek, aki csak kérdezi, mi az alapja reményeteknek*”. (1Pét 3,15). Az üldözés és a hit melletti tanúság erős elvárása légkörében arra kérte a hívőket, hogy érvekkel igazolják az evangélium ígéjéhez való ragaszkodásukat és így adjanak számot a bennük élő reményről.

A hit és a tudomány kapcsolata

73. A megértés és a hit termékeny kapcsolatára épül a tudomány és a hit összefüggése is. A tudományos kutatás egyre újabb és újabb fölismerésekre jut az emberről és a kozmoszról – ezt naponta látjuk. Az emberiség igazi java, amelyhez a hitben lehet eljutni, nyitja meg azt a horizontot, amelyen járni kell a felfedezés útját. Ezért bátorítjuk például az élet szolgálatában álló és a betegeségek legyőzésére irányuló kutatásokat. Jelentősek a bolygónk és az univerzum titkai feltárására tett erőfeszítések is, annak tudatában, hogy az ember a teremtés csúcán áll, nem azért, hogy esztelenül kihasználja, hanem hogy őrizze és lakhatóvá tegye.

A hit kérése a tudományhoz

74. Így a valóban megélt hit nem kerül összeütközésbe a tudománnyal, hanem inkább együttműködik vele, alapvető elveket kínál neki, annak érdekében, hogy előmozdítsa a közjót, s csak azt kéri tőle, hogy azokról a próbálkozásokról mondjon le, amelyek – mivel ellenkeznek Isten eredeti tervével – káros következményekkel járhatnak magára az emberre nézve.

A hit és a tudomány szövetsége

75. Ezért is értelmes dolog hinni: amennyiben a tudomány értékes szövetségese a hitnek abban, hogy megérthesse Isten tervét az univerzumban, a hit teszi lehetővé a tudományos haladás számára, hogy mindig az ember javára és igazsága érdekében dolgozzon, azáltal, hogy hűséges marad ehhez az isteni tervhez.

Az evangéliumi humanizmus

76. Íme, ezért döntő az ember számára, hogy legyen nyitott a hitre, és ismerje meg Istent és az ő üdvözítő tervét Jézus Krisztusban. Az evangéliumban egy új humanizmus, az ember és az egész valóság hiteles „grammatikája” kezdődött el. A *Katolikus Egyház Katekizmusa* ezt mondja: „*Isten igazsága azonos az ő bölcsességével, mely meghatározza a teremtés egész rendjét és a világ folyamatát. Isten, aki egyedül teremtette az eget és a földet, az egyetlen, aki ajándékozni tudja minden teremtetett létező helyes megismerését Istennel való kapcsolatában.*” (216. p.)

Bízunk benne, hogy evangelizáló törekvésünk korunk sok emberét fogja segíteni abban, hogy újra életük középpontjává tegyék az evangéliumot. És azért imádkozunk, hogy valamennyien találják meg az élet értelmét és az igazi szabadság alapját; Isten nélkül ugyanis az ember elpusztítja önmagát. Azok tanúságtétele, akik életüket adták az evangéliumért, örökre megerősíti ezt. Értelmes dolog hinni, a saját létünk forog a kockán. Érdemes odadni magunkat Krisztusért, mert azt az igazságra és jóságra irányuló vágyat, amely minden ember lelkében ott él, egyedül ő tudja beteljesíteni most, ebben a múlt időben és a boldog örökkévalóság vég nélküli napján.

